

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ประชาธิปไตยและความท้าทายในการพัฒนาประเทศ

จัดทำโดย
นางรัตน์ประภา ดิศวัฒน์
รหัส ๖๒๐๗๓๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทคัดย่อ

เอกสารวิชาการนี้ชี้ให้เห็นถึง หลักการในระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่ชี้ให้เห็นถึงความท้าทายและปัญหาของประเทศที่ปกครองโดยระบอบนี้ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) รวมทั้งนำเสนอแนวทางการพัฒนาโดยไม่ยึดติดกับหลักประชาธิปไตยในกรณีของจีน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การให้ความสำคัญกับองค์ประกอบใด ๆ ในปกครองภายใต้ “หลักประชาธิปไตย” นั้น ไม่มีสูตรตายตัว หากแต่ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมคนในชาตินั้น ๆ และเป้าหมายหลักที่แต่ละประเทศกำหนดในการพัฒนาหรือสร้างชาติ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงควรเรียนรู้รูปแบบความสำเร็จของประเทศอื่นซึ่งไม่ยึดกับรูปแบบของการเป็นประชาธิปไตยมาปรับใช้ในการพัฒนาประเทศและองค์กร ประกอบการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของชาติ เพื่อพัฒนาประเทศเพื่อให้สามารถแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์และยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ

ประชาธิปไตยและความท้าทายในการพัฒนาประเทศ

นางรัตนประภา ดิศวัฒน์

รหัส 620732

กรอบแนวคิด

เอกสารวิชาการนี้ชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบในการพัฒนาประเทศภายใต้ “หลักประชาธิปไตย” คืออะไร มีหลักแนวแนวคิดในการพัฒนาประเทศอย่างไร ต่อจากนั้น จะนำเสนอ เรื่องปัญหาที่หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยที่ประสบจากความท้าทายในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พร้อมนำเสนอ แนวทางการพัฒนาจากประเทศอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จโดยการไม่ยึดติดกับกับดักของ “หลักประชาธิปไตย” เช่นจีน โดยมีรายละเอียดหัวข้อ ดังนี้

- (1) ประชาธิปไตย ค่านิยม และหลักสำคัญ
- (2) ความท้าทายในการปกครองประชาธิปไตย
- (3) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาโดยไม่ยึดติดกับหลักประชาธิปไตยในกรณีของจีน

1. หลักประชาธิปไตย

1.1 คำจำกัดความของ “ประชาธิปไตย”

ประชาธิปไตย (democracy) เป็นแนวคิดการปกครองของสังคม มีรากเหง้านับแต่สมัยกรีก เป็นการสมานระหว่างคำว่า “demos” ซึ่งแปลว่า “ประชาชน” และคำว่า “kratos” ซึ่งแปลว่า “อำนาจ” ซึ่งเมื่อเอาสองคำรวมกันจึงแปลว่า “power by the people¹” (อำนาจของประชาชน) โดยนักวิชาการโดยส่วนใหญ่ นับแต่อดีตได้ตีความคำว่า “kratos” ในแง่ของ “majority rule” หรือการปกครองโดยคนหมู่มาก ซึ่งจึงรวมเป็นว่า การปกครองของประชาชน (หมู่มาก) อย่างไรก็ตาม มีข้อถกเถียงทางวิชาการที่น่าสนใจจากการกลับไปดูรากของความหมายคำว่า “kratos” ในยุค 4-5 ร้อยปีก่อนคริสตกาลซึ่งสามารถตีความได้ว่า “capacity to do things” อีกด้วย ซึ่งจะให้ความหมายองค์รวมของ “democracy” หมายถึงความสามารถในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ (ของสังคม) โดยประชาชน² ซึ่งจะมีความหมายในเชิงการปกครองที่กว้างกว่าที่เป็นที่เข้าใจและ

¹ Josiah Ober, “The original meaning of “democracy”: Capacity to do things, not majority rule”, Princeton/Stanford Working Papers in Classics, September 2007 [Online], <https://www.princeton.edu/~pswpc/pdfs/ober/090704.pdf>, (accessed 1 August 2019)

² Josiah Ober, อ้างแล้ว

ใช้อ้างอิงกันในปัจจุบัน โดยไม่เน้นหรือยึดติดในเรื่องการกำหนดกติกาโดยคนหมู่มาก ซึ่งเป็นรากเหง้าของรูปแบบความเป็นประชาธิปไตยโดยเฉพาะกระบวนการการเลือกตั้ง แต่ขอให้การดำเนินการต่าง ๆ ในสังคมมาจากประชาชนเป็นใช้ได้

นอกจากนี้ ก็มีการอ้างรากศัพท์ที่ใกล้เคียงกับความเข้าใจในปัจจุบันที่เห็นว่า “democracy” มาจากคำสมาสระหว่าง “demos” กับ “kratien” (การปกครอง) จึงรวมเป็นว่า การปกครองโดยประชาชน³ หรือ “demos” กับ “kratia” (เป็นใหญ่) ซึ่งรวมเป็นว่า ประชาชนเป็นใหญ่⁴

สำหรับการตีความตามรากภาษาไทย คำว่า “ประชาธิปไตย” ประกอบด้วยคำว่า “ประชา” หมายถึง “หมู่คนคือปวงชน” กับคำว่า “อธิปไตย” หมายถึง “ความเป็นใหญ่”⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้คำจำกัดความว่า ประชาธิปไตยหมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ หรือ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่

1.2 หลักสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

สมบัติ อารังธัญวงศ์ ระบุว่า ระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักสำคัญ 5 ประการ⁶ ได้แก่

- (1) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) ประชาชนมีอำนาจในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปปกครองและรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอนผู้แทนที่ตนเองเลือกด้วย
- (2) หลักเสรีภาพ (Liberty) กำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกัน
- (3) หลักความเสมอภาค (Equality) ประชาชนมีความเสมอภาคทางโอกาส มีโอกาสที่เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม
- (4) หลักนิติธรรม (Rule of Law) บัญญัติกฎหมายโดยตั้งอยู่บนหลักผลประโยชน์ของประชาชน บังคับใช้อย่างยุติธรรม เสมอภาค ไม่มีผู้ใดอยู่เหนือกฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติ
- (5) หลักเสียงข้างมาก (Majority Rule) ปกครองโดยหลักเสียงข้างมาก โดยไม่ละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อย

1.3 ประเภทของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย⁷

แบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

³ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 3, นิติบรรณาการ, กรุงเทพฯ : 2530, น.246

⁴ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, “ประชาธิปไตยแบบไทย” ใน 100 ปี พลตรีพระเจ้า วรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, อมรินทร์ ปริ้นต์ : กรุงเทพฯ, 2534, น.132

⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, “ประชาธิปไตย” (Online), <http://www.royin.go.th/dictionary/>, (accessed 1 August 2019)

⁶ สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 15, สำนักพิมพ์เสมาธรรม, กรุงเทพฯ : น. 258 – 272

⁷ รณชัย โตสมภาค, “ประชาธิปไตย”, สถาบันพระปกเกล้า, (Online) <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย> (accessed 1 August 2019)

(1) ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เป็นรูปแบบที่ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกัน เพื่อพิจารณาตัดสินปัญหา และเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐ ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจการของบ้านเมืองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน

(2) ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม (Indirect Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative Democracy) เป็นรูปแบบที่ให้อำนาจประชาชนเลือกตั้งตัวแทนเข้าสู่ที่ประชุม เพื่อพิจารณาบริหารกิจการบ้านเมืองตามกรอบนโยบายของรัฐและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

1.4 รูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย⁸

แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) หลักประมุขของประเทศ (Head of State)

- การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) มีกษัตริย์ในฐานะประมุขของประเทศ เป็นศูนย์รวมของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชนทั้งประเทศ กษัตริย์จะเป็นกลาง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารราชการประเทศ ใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจสามฝ่าย คือ อำนาจนิติบัญญัติผ่านรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการผ่านศาล ทั้งนี้ ประเทศที่ปกครองโดยระบอบนี้ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และไทย

- การปกครองโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข (Presidency) โดยประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ และในบางประเทศจะทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา และ ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

(2) หลักการรวมและแยกอำนาจ (Separation of Powers)

- การปกครองระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะทำหน้าที่ผ่านรัฐสภา ระบอบรัฐสภาสามารถแบ่งออกได้เป็นรูปแบบสภาเดียว (Unicameral System) และรูปแบบสองสภา (Bicameral System) ส่วนใหญ่สมาชิกรัฐสภาจะมาจาก การเลือกตั้งทั่วไป หากมีสองสภา อาจมีสภาใดสภาหนึ่งที่มาจากการเลือกตั้ง ในขณะที่อีกสภา มาจากการแต่งตั้งหรือสรรหา ทั้งนี้ ในระบอบรัฐสภา รัฐบาลจะถูกควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา

- การปกครองระบบประธานาธิบดี (Congressional System) ประธานาธิบดีซึ่งเป็นประมุขของรัฐและฝ่ายบริหารจะมาจาก การเลือกตั้งทั่วไป มีสิทธิและอำนาจในการแต่งตั้ง คณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศ โดยผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภา ในขณะที่สมาชิกรัฐสภาทั้งสองสภา จะมาจากการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี อำนาจนิติบัญญัติ

⁸ รณชัย โตสมภาค, อ้างแล้ว

อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ จึงเป็นอิสระแยกขาดจากกัน ทั้งนี้ มีกลไกทางรัฐธรรมนูญที่ให้ รัฐสภามีอำนาจในการถ่วงดุลฝ่ายบริหาร ผ่านการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ การลงมติเพื่อกล่าวโทษ (Impeachment) และการปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ประธานาธิบดี ประเทศที่เป็นต้นแบบของการปกครองลักษณะนี้ คือสหรัฐอเมริกา

- การปกครองระบบผสม (Mixed System) ประธานาธิบดีเป็นประมุขและบริหาร ราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหาร นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร และรับผิดชอบต่อรัฐสภา ประธานาธิบดีจะเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองทั่วไป ทั้งนี้ แตกต่างจากประธานาธิบดีแบบของสหรัฐฯ โดยจะมีอำนาจอนุญาตตุลาการ ระหว่างรัฐสภากับ คณะรัฐมนตรี และมีอำนาจในการประกาศยุบสภา ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการปกครองรูปแบบนี้

2. ความท้าทายในการปกครองประชาธิปไตย

2.1 ความท้าทายในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากอิทธิพลของเสรีนิยมใหม่

ประเทศต่าง ๆ ทั้งที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และไม่ใช่ประชาธิปไตย ล้วนมีความต่างไม่มากนักในองค์ประกอบและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการปกครอง ซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการเมือง กรอบอำนาจและอิทธิพลของชนชั้นปกครอง ความเข้มแข็งของกลุ่มทุนและความเป็นปีกแผ่นของภาคประชาสังคมล้วนแตกต่างกันไป นานวันโครงสร้างดังกล่าว ยิ่งจะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศผิดแผกไปจากกัน อย่างไรก็ตาม สิ่งของแต่ละประเทศต้องคำนึงนั้น ไม่ใช่รูปแบบของการปกครองและองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักประชาธิปไตย แต่หัวใจที่เป็นตัวจักรสำคัญที่กำหนดว่าแต่ละประเทศจะไปในทางใด พัฒนาเร็วแค่ไหน คือเป้าหมายและทิศทางที่ตั้งไว้ในการพัฒนาประเทศ ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ การเมือง สังคมใด ๆ คือสมการความสัมพันธ์ 3 หน่วยในสังคม 3 ได้แก่ ภาครัฐ ตลาด และประชาสังคม (State, Market and Civil Society)

โลกประชาธิปไตยโดยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาได้รับอิทธิพลตามแนวคิดทางการเมืองแบบ เสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) ซึ่งมีหลักคิดที่เน้นใช้กลไกตลาดในการเข้าควบคุม จัดการเรื่องต่าง ๆ ในสังคมให้มากที่สุด โดยเห็นว่าเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด⁹ สามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับ สังคมได้ดีที่สุด เหมาะกับการพัฒนาที่ไปสู่อนาคตของมวลมนุษยชน ในขณะที่แนวคิดนี้เสนอให้ลดอำนาจ การจัดการของรัฐ เนื่องจากเห็นว่า รัฐไม่สามารถจัดการเรื่องใด ๆ ได้มีประสิทธิภาพดีและคุ้มค่าเมื่อ เทียบกับภาคเอกชน มีการพัฒนาองค์กรที่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ผลตอบแทนของบุคลากรไม่สามารถทำให้ภาครัฐ มีผู้นำที่ทันสมัยและมีความสามารถทัดเทียมกับภาคเอกชนที่ให้ค่าตอบแทนตามความสามารถ หรือ

⁹ Harris, J. (2016). Global Capitalism and the Crisis of Democracy, Clarity Press, Incorporated, Chapter 1-3

กลไกและความต้องการของตลาด (อุปสงค์ อุปทาน) นอกจากนี้ ยังเห็นว่าการที่รัฐมีอำนาจมาก จะสร้างความวุ่นวาย เพิ่มขึ้นตอนที่ไม่ว่าจำเป็น ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อ เป็นภาระต่อภาคธุรกิจและประชาชน สวนทางการกับการสร้างความมั่งคั่ง มากไปกว่านั้น รัฐก็ไม่ควรบริหารทรัพย์สินเอง เพราะขาดความสามารถในการบริหารจัดการและจะเกิดการขาดทุน ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาซื้อสัมปทานและดำเนินการบริหารแทน

แนวคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมใหม่จึงเห็นว่า รัฐควรถูกลดและกำกับบทบาท โดยตีกรอบอำนาจหน้าที่ให้มีไว้เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ควรมีบทบาทด้านการสนับสนุน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจการค้า การสร้างนวัตกรรม การพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเป็นเพียงผู้รักษากฎที่ดี มีวินัย และไม่เข้าไปก้าวก่ายหากไม่จำเป็น โดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่เป็นหัวใจของภาคเอกชน อาทิ การเงิน การธนาคาร ในขณะที่หน้าที่หลักคือการรักษาความปลอดภัยพื้นฐาน การรักษากฎกติกาคุ้มครองชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและภาคเอกชน

สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในหลายประเทศ คือตลาดหรือภาคเอกชนสามารถสั่งสม อำนาจ และเข้าควบคุมอำนาจรัฐ หรือมีอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่รัฐ สร้างอิทธิพลของกลุ่มทุน และลดอำนาจการต่อรองและการตรวจสอบของภาคประชาสังคม บางกรณี กลุ่มทุนและเจ้าหน้าที่รัฐร่วมมือเป็นเนื้อเดียวกันในการควบคุม หาผลประโยชน์ทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศ ส่งผลถึงปัญหาโครงสร้างสังคม ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ปัญหาการทุจริต ปัญหาแรงงานปัญหาชนชั้นของสังคม การได้รับการปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน ค่าครองชีพที่แพงขึ้น ในขณะที่ค่าแรง หรือเงินเดือนมีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำหรือช้ากว่า เนื่องจากตลาดแรงงานตกอยู่ในมือกลุ่มทุน

ในหลายกรณี แม้การเมืองจะอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่ผู้แทนของประชาชนส่วนใหญ่กลับมาจากกลุ่มทุน เนื่องจากภาคประชาสังคมอ่อนแอ ซ้ำยังถูกมองว่าเป็นตัวปัญหา รัฐบาลเติบโตของภาคเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกรณี ความพยายามในการยับยั้งโครงการที่ทำลายสภาพแวดล้อม ทรัพยากร หรือสุขภาพของประชาชน แต่เป็นผลประโยชน์ขนาดใหญ่ของกลุ่มทุน หรือตัวแทนของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคม ไม่ได้มีโอกาสหรือถูกตัดจากการเข้าสู่ศูนย์กลางของอำนาจ ดังนั้น แม้ในภาพรวมจะนับว่าจะอยู่ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ ทั้งในการแสดงออกและการดำรงชีวิต มีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุล อย่างไรก็ตาม ความอ่อนแอของภาคประชาสังคม จะส่งผลให้โอกาสทางสังคมของประชาชนต้องพึ่งอยู่กับพื้นฐานของครอบครัวเป็นหลัก และคุณภาพชีวิตจะได้รับความเสี่ยงจากนโยบายที่มักจะทำให้ความสำคัญกับมูลค่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และรายได้ของกลุ่มทุน มากกว่าสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศน์ ซ้ำร้ายในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มประเทศรัฐสวัสดิการ ยังได้ประสบการขาดทุนงบประมาณ โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและสาธารณสุข ในขณะที่รายได้ของรัฐจากภาษีอากรน้อยลง และได้เริ่ม

ทยอยลดสวัสดิการ หรือเปลี่ยนให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการให้บริการในด้านต่าง ๆ ตามงบประมาณจำกัด

ในด้านการจ้างงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนมีแนวโน้มที่จะเน้นการจ้างแรงงานแบบชั่วคราว เนื่องจากไม่มีผลกระทบและภาระต่องบประมาณในระยะยาว ไม่ต้องกังวลต่อประเด็นค่าใช้จ่ายของสวัสดิการ หรือเงินบำเหน็จบำนาญ ทั้งนี้ แนวทางนี้แม้สามารถแก้ปัญหาในระยะสั้นและอาจดูดีต่องบประมาณขององค์กรและหน่วยงาน แต่ในระยะยาว หากแรงงานชั่วคราวเหล่านั้นไม่สามารถยกระดับตนเองให้มีรายได้เพียงพอในการซื้อประกันสุขภาพ ทั้งสำหรับตนเองและครอบครัว รวมทั้งเก็บออมเงินไว้ใช้ลงทุน และสำรองไว้ใช้ตอนเกษียณ ประเทศจะประสบปัญหาโครงสร้างขนาดใหญ่เมื่อคนพวกนี้ เข้าสู่วัยชรา มีสุขภาพ ทрудโทรม เนื่องจากไม่มีสวัสดิการใด ๆ รองรับ และยังเป็นผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกครอบครัวของแรงงานชั่วคราวเหล่านี้ ทั้งในรุ่นพ่อแม่ และลูกหลาน ขาดความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเงินและสุขภาพเป็นสาเหตุที่แรงงานรุ่นใหม่ ไม่มีคุณภาพ หรือขาดโอกาสในการยกระดับความเป็นอยู่ในรุ่นต่อ ๆ ไป นี่ยังไม่นับรวมปัญหาและความท้าทายใหม่จากการลดแรงงานโดยการใช้อุปกรณ์จักรทดแทน หรือในบางภาคธุรกิจอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญที่จะใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) แทนแรงงาน อาทิ งานการให้บริการขั้นพื้นฐานในกลุ่มการเงินการธนาคารหรือการวิเคราะห์ข้อมูลสินเชื่อ การถ่วงดุลอำนาจของกลุ่มทุนและภาครัฐเพื่อสนับสนุนภาคประชาสังคมจึงมีความสำคัญยิ่ง จึงเป็นที่มาของการที่หลายประเทศ ได้พยายามสร้างสมดุลเพิ่มเติมในการคานอำนาจกับภาครัฐและเอกชน โดยในส่วนของประเทศไทย ได้สถาปนาหน่วยงานอิสระต่าง ๆ เพิ่มขึ้นหลายหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ก่อให้เกิดคำถามต่อมาคือ หน่วยงานเหล่านี้เพียงพอต่อการคานอำนาจรัฐและเอกชนให้กับ ภาคประชาสังคมหรือไม่ และหน่วยงานใดที่จะเป็นผู้ตรวจสอบหน่วยงานอิสระต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อป้องกันไม่ให้หน่วยงานอิสระเข้าเป็นแนวร่วมกับภาครัฐและเอกชนที่มีเจตนาในการทุจริต หรือปิดปากและลดทอนความสำคัญของภาคประชาสังคมเข้าไปอีก

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์และต่อ ยอดรากฐานอำนาจในสังคมกลุ่มทุนจะพยายามหาวิธีทางในการหาช่องทางโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการออกกฎหมายระเบียบ และนโยบายที่เอื้อต่อการแข่งขัน ประชาชนหากไม่สามารถพึ่งหน่วยงานอิสระและสร้างพลังเป็นภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งได้ ก็จะต้องอยู่ในฐานะลำบากที่จะถูกเอาเปรียบ เนื่องจากเสียงข้างมากในสภาหรือการตัดสินใจในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับปากท้อง อาทิ การค้าการลงทุน อยู่ในกลุ่มทุน หรือผู้ที่กุมและควบคุมทรัพยากรหลักในประเทศไว้ (ทั้งที่เป็นคนส่วนน้อย) อันเป็นผลมาจากปัญหาการกระจายรายได้ และนโยบายที่เอื้อกลุ่มทุน และยากที่ประชาชนธรรมดาจะก้าวข้ามสถานะจากลูกจ้าง มาเป็นเจ้าของธุรกิจ เนื่องจากตลาดถูกผูกขาด หรือมีกฎระเบียบที่กีดกั้น ไม่เอื้อธุรกิจรายย่อย ดังนั้น สิ่งที่ประชาชนและผู้บริหารประเทศที่ต้องการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนยิ่งๆ ขึ้นไป

ต้องตระหนักถึงคือการให้ความสำคัญกับการจัดความสมดุลทางอำนาจระหว่าง ตลาด ภาครัฐ และ ภาคประชาสังคม

2.2 โลกาภิวัตน์และโลกของการแข่งขันระหว่างรัฐ

ความท้าทายที่สำคัญอีกประการในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาจนปัจจุบัน คือ โลกาภิวัตน์ ความเชื่อมโยงทั้งในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การสื่อสาร การคมนาคม การเงินการธนาคาร การดำเนิน ธุรกิจข้ามชาติ นับวันยิ่งส่งผลชัดเจนต่อการดำเนินนโยบายของประเทศและการพัฒนาประเทศ จนอาจเรียกได้ว่า ยากที่ขีดเส้นแบ่งระหว่างนโยบายในประเทศและนโยบายระหว่างประเทศ เพราะมีความเชื่อมโยง และมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อม หากดำเนินการนโยบายใด ๆ ซึ่งถูกแรงปฏิกิริยาด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการซื้อขายทรัพย์สินใด ๆ ในโลกผ่านระบบออนไลน์ ไม่นับการกู้ยืมเงิน หรือ การดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ตลอด 24 ชั่วโมง ในขณะที่กฎระเบียบ และเงื่อนไขของแต่ละประเทศในโลก ยังมีความแตกต่างอยู่ ทั้งในเรื่องกฎหมาย สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับภาษี อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลท้องถิ่นกับสกุลหลัก กฎระเบียบในการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่มีข้อได้เปรียบต่างกันในพื้นที่ โจทย์ใหญ่ของแต่ละประเทศคือจะทำอย่างไรให้ประเทศตนเองน่าสนใจและสามารถแข่งขันได้ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว¹⁰ ต้องมีการปฏิรูปกฎหมายและเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบอย่างไร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านใดเพื่อรองรับการค้าการลงทุนจากทั่วโลก

ความท้าทายอันต่อไปคือ ที่ผ่านมามีประเทศในโลกได้มีการจับกลุ่มการค้า ความสัมพันธ์ในมิติเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง ที่อิงตามแนวคิดทาง การเมืองการปกครอง หรือการค้าการลงทุนที่ไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มเติมจากในอดีตที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ในการคบค้าสมาคมระหว่างกัน ทั้งนี้ ภาครัฐของแต่ละประเทศได้มีช่องทางหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ที่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศผ่านการมีพันธสัญญาว่าด้วยการลงนามความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจต่าง ๆ ทั้งในกรอบทวิภาคี และพหุภาคี ทั้งในกรอบระหว่างประเทศ และกรอบภายใต้องค์กรระหว่างประเทศ ในเรื่องความร่วมมือครอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งแต่ละกรอบก็จะมีประเทศมหาอำนาจ หรือกลุ่มประเทศสำคัญที่ได้อาศัยกรอบความร่วมมือเหล่านี้ในการหาผลประโยชน์ ขยายฐานอำนาจผ่านการใช้กลยุทธ์ทั้งกรอบทวิภาคีและพหุภาคีในการสร้างเงื่อนไข ให้ประเทศตนเองอยู่ในฐานะที่จะได้ประโยชน์สูงสุด ทั้งในรูปแบบมูลค่าการค้า การลงทุน ความมั่งคั่ง หรือ สถานะการยอมรับที่ส่งผลทางบวก หรือผลประโยชน์ที่ส่งผลดีมิติอื่น ๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือโลกาภิวัตน์นำมาสู่การพัฒนาความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในทุกวัน เนื่องจากเป็นกรอบที่กำหนดเงื่อนไขในการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โจทย์ในส่วนนี้ คือ

¹⁰ Palan, R., et al. (1996). State Strategies in the Global Political Economy, Pinter.

ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มประเทศมหาอำนาจซึ่งมีความพร้อมและมีความได้เปรียบในเชิงการค้า จากการใช้มาตรการที่ไม่อยู่ในรูปภาษี เช่นมาตรฐานสินค้า กระบวนการตรวจสอบย้อนกลับของวัตถุดิบ ประเทศต่าง ๆ จะทำอย่างไรในการรักษาผลประโยชน์ประเทศตน ในขณะที่ประเทศมหาอำนาจ ล้วนแต่พยายามขยายฐานอำนาจและแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดในทุกมิติผ่านกรอบการเจรจาทั้งหลาย นับเป็นความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ของผู้บริหารประเทศที่จะต้องปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ที่จะเพิ่มความยากขึ้นหากยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพสินค้าให้สามารถเข้ากับมาตรฐานของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ส่งผลให้เสียเปรียบในการเจรจาและสุ่มเสี่ยงในการถูกทิ้งช่วงในการพัฒนาและยกระดับรายได้ของประชาชนเมื่อเทียบกับอื่น ๆ

ความท้าทายต่อมาคือการมีผู้เล่นใหม่ ๆ ที่มีความเข้มแข็งในกรอบการค้าการลงทุนในโลก โดยในไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา แม้ประเทศที่ไม่ได้เป็นประชาธิปไตย หรือไม่ได้รับการยอมรับว่ามีองค์ประกอบครบเพียงพอ ที่จะเป็่นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ หรือเป็นแบบอย่าง ไม่ว่าจะเป็่นจากประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เรื่องพื้นที่ของภาคประชาสังคม สื่อมวลชน การเข้าถึงข้อมูลอิสระในการเดินทางของประชาชน หรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน ล้วนต่างได้เรียนรู้ ที่จะเติบโตร่วมกันไปกับกลุ่มประเทศหลักที่มีระบอบประชาธิปไตยเป็นแกนหลักในการปกครองประเทศ โดยการประยุกต์ใช้ กลไกและพลังของตลาด ส่งเสริมภาคเอกชน สร้างรัฐวิสาหกิจตนให้แข็งแรง รวมไปถึงพัฒนากฎระเบียบทางการค้าการลงทุนให้สามารถเข้ากับโลกเสรีได้ และมีแนวโน้มในความพยายามที่จะปฏิรูปประเด็นที่จะถูกกดดันทางการค้าจากประเทศอื่น ๆ เช่น การใช้แรงงานเด็ก หรือการใช้แรงงานผิดกฎหมาย การใช้วัตถุดิบหรือสารเคมีที่ไม่ได้มาตรฐานในด้านสภาวะแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์โลก

การพัฒนาและปรับตัวของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีการแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรง เข้มข้น ต้องเน้นการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี สร้างมูลค่า ในขณะที่ต้องพยายามลดต้นทุน เพื่อการแข่งขัน การถึบตัวยกระดับทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจกลุ่มเดิม ประเทศพัฒนาแล้วหรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ก่อนหน้านี้ได้ถึบตัวจนสามารถเข้ามามีส่วนแบ่งจากตลาดในหลายๆ สินค้าและบริการได้ สุ่มเสี่ยง หรือถูกท้าทายจากผู้เล่นใหม่ในตลาดที่ชาญฉลาดและมีความพร้อมกว่าเดิม ในขณะที่กลุ่มทุนหรือภาคเอกชนในหลายภาคอุตสาหกรรมในหลายประเทศ พร้อมทั้งจะย้ายฐานการผลิต เปลี่ยนแหล่งการซื้อชิ้นส่วนจากคู่ค้าใหม่ ไม่ยึดติดกับฐานการผลิตเก่าหรือกลุ่มประเทศเดิม ประเทศต่าง ๆ จากที่เคยมีได้รับผลประโยชน์จากการค้าจากการที่อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือระบอบการปกครองที่คล้ายกัน จะต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยมีโจทย์ทางเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับการเดินทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแนวใหม่ เปิดตลาดการค้ามากขึ้น ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ภาคเอกชนของ ตนสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้

2.3 ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศในระบอบประชาธิปไตย

ความท้าทายประการต่อมาคือปัญหาของเสถียรภาพ¹¹ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ และเศรษฐกิจ ด้วยข้อจำกัดด้วยสภาพของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองที่นำเสนอนโยบาย ที่ตอบโจทย์กับความต้องการของประชาชน ซึ่งพรรคใด ๆ ที่พร้อมที่จะให้ประโยชน์กับคนหมู่มาก หรือฐานเสียงที่สำคัญ จะมีโอกาสในการชนะการเลือกตั้งมาก จึงก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่จะเน้นการ นำเสนอโยบายประชานิยม ซึ่งในหลายประเทศ ขัดต่อการพัฒนาในระยะยาว เนื่องจากเป็นแผนระยะสั้น มักอยู่ในรูปการใช้งบประมาณอัดฉีด โครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะที่มุ่งเป้ากับฐานเสียงหลักในประเทศ ซึ่งในกรณีประเทศไทย คือผู้มีรายได้น้อย และเกษตรกร หรือในทางกลับกันคือการลดภาษีและภาระของประชาชน ซึ่งหากบริหารจัดการไม่ดี จะส่งผลต่อวินัยการเงินการคลังและเสถียรภาพของการพัฒนาประเทศในอนาคต เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะสร้างหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น ในขณะที่มาตรการทั้งหลาย อาจไม่ได้ตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหา หนี้ครัวเรือนในระยะยาว

นอกจากนี้ เมื่อการดำเนินนโยบายระยะสั้น ในบริบทที่มีการเมืองมีหลายพรรค หรือมีกลไกในการตรวจสอบยับยั้ง มีเสถียรภาพในการจับผิดฝ่ายบริหารมาก (มากกว่าระบบเผด็จการ) ในขณะที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความซับซ้อน ตามที่กล่าวมาทั้งจากปัจจัยภายนอกและความท้าทายภายในจากโครงการปกครองแบบประชาธิปไตยเอง ส่งผลให้ในภาพรวมเสถียรภาพทางการเมืองของกลุ่มประเทศเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำ หรือสุ่มเสี่ยงที่รัฐบาล เสียความเชื่อมั่นจากประชาชน หากการแก้ไขไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ และซ้ำร้ายในบางกรณี จะกลายเป็นวงจรอุบาทว์ ที่บั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาล และการออกนโยบายการพัฒนา ที่สามารถยกระดับชีวิตประชาชนและการแข่งขันในระยะยาว

ความซับซ้อนของปัญหาในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจโดยรวม ในสภาพการณ์ปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อกำลังซื้อของกลุ่มประเทศตะวันตก ส่อแววถดถอย ทั้งเกิดจากการสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เคยได้ ในฐานะฐานการผลิตสินค้าที่มีมูลค่า หรือแหล่งการให้บริการที่ใช้แรงงานขั้นสูง ให้กับประเทศกำลังพัฒนา ที่สามารถดำเนินนโยบายในการส่งเสริมเอกชนระดับโลกให้ย้ายฐานการผลิต หรือการให้บริการได้ ด้วยแรงจูงใจทางด้านกฎระเบียบ หรือโอกาสในการเข้าสู่ตลาดใหม่ ในขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ยังอาจไม่แข็งแกร่งพอที่จะใช้กำลังซื้อภายในประเทศ ในการรองรับสัดส่วนสินค้าที่เกินความต้องการทั้งหลาย นับเป็นบ่อเกิดให้นักการเมือง เช่น นายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ผู้คิดที่จะใช้ประโยชน์จากการเจรจาการค้าแบบทวิภาคี และมุ่งเน้นในเรื่องการได้ดุลการค้า ดึงฐานการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าให้อยู่ในสหรัฐ ห่วงกังวล

¹¹ Harris, J. (2016), อ้างแล้ว

ประเด็นเรื่องที่ดินหรือประเทศต่าง ๆ เป็นเจ้าของเทคโนโลยีแห่งอนาคต ผ่านนโยบายที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการพัฒนาในประเทศมากกว่าการเชื่อมโยงกับเวทีโลกในเรื่องต่าง ๆ และไม่ว่าที่จะใช้มาตรการทางการค้า อาทิ การกีดกันทั้งในรูปแบบที่เป็นภาษีและไม่ใช่ภาษี ทั้งนี้ ก็มีเป้าหมายสำคัญคือการเอาใจฐานเสียงของตนเพื่อสร้างโอกาสในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 2020

ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กลุ่มประเทศระบอบประชาธิปไตยแม้กระทั่งมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ก็ติดกับดักในเรื่องเสถียรภาพและความต่อเนื่องในด้านการครองอำนาจด้านการเมืองซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบาย ส่งผลให้หลายประเทศมีแนวโน้มที่จะมุ่งไปสู่ นโยบายประชานิยมหวังผลในระยะสั้น เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง ในขณะที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศในระยะยาว ทั้งในการปรับฐานและโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ และการดำเนินการโครงการที่ต้องใช้งบประมาณมากและเวลาในการดำเนินการ เช่นการปรับปรุงยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งให้ผลตอบแทนช้า หรือไม่มีผลตอบแทนทางตรง เป็นผลให้หลายประเทศแม้ในประเทศพัฒนาแล้วประสบปัญหาทางงบประมาณในการจัดสรรหรือวางแผนการพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจยุคใหม่ที่ต้องพึ่งพาโครงสร้างการเชื่อมโยงที่มีราคาแพง อาทิ ระบบ 5G ระบบรถไฟความเร็วสูง สนามบินและท่าเรือขนาดใหญ่ที่รองรับการเติบโตในอนาคต จนหลายประเทศต้องยอมเปลี่ยนท่าทีในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศที่ในขณะนี้ยังมีเงินลงทุนแม้ว่าจะจะเป็นประเทศที่ไม่ได้ยึดหลักประชาธิปไตยในการปกครอง อาทิ จีน และหลายประเทศในตะวันออกกลาง ซึ่งยังมีทุนสำรองระหว่างประเทศมาก หรือมีศักยภาพจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในต่างประเทศ ส่งผลให้สถานะการเจรจาทั้งในมิติ การค้า การลงทุน ความมั่นคง เปลี่ยนแปลงไปในเวทีโลก และต้องยอมเสียผลประโยชน์ของชาติในหลายมิติเพื่อแลกมากับเงินลงทุนจากต่างชาติ

3. ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาโดยยึดติดกับหลักประชาธิปไตยในกรณีของจีน

จีนเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนออกจากความยากจนได้รวดเร็วที่สุดในโลก แต่ในความสำเร็จนั้นที่ผ่านมามีจีนก็ไม่ได้รับการยอมรับนักจากสังคมโลกที่มุ่งสู่การพัฒนาเป็นสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากหลายปัจจัยแล้ว ประชาชนจีนและภาคเอกชนยังอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดจากรัฐ ทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกหรือรับรู้ข่าวสาร ภาคประชาสังคมแทบจะถูกปิดกั้น ในขณะที่ภาคเอกชนอยู่ภายใต้การสอดส่องอย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานของรัฐ ขาดอิสระเสรีในการเคลื่อนย้ายเงินทุนไปต่างประเทศ หรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ต้องได้รับอนุญาตและเป็นไปตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผู้บริหารประเทศวางไว้

อย่างไรก็ดี สิ่งที่จีนได้พิสูจน์ให้ประชาคมโลกเห็นแล้วว่า จีนสามารถเติบโตจนเป็นมีขนาดเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ภาคเอกชนจีนในหลายภาคธุรกิจสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ เนื่องจาก ปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

จีนมีระบบการปกครองที่มีเสถียรภาพสูง ภาครัฐมีความเป็นปึกแผ่น ทิศทางนโยบายชัดเจนและมีเป้าหมายใหญ่มุ่งไปในทางเดียว มีกฎระเบียบที่เข้มงวด มีการออกแบบการตรวจสอบระหว่างรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการดำเนินนโยบายที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถตั้งเป้าหมายและลำดับความสำคัญประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ของชาติได้ชัดเจน ในยุคที่โลกมีความผันผวนทางการเมืองสูง จีนได้แก้รัฐธรรมนูญจนสามารถให้นายสี จิ้นผิง ครองตำแหน่งผู้นำสูงสุดของจีนต่อไปได้โดยไม่มีกำหนด โดยลดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความกังวลในอนาคตอันใกล้ต่อความไม่แน่นอนจากการเปลี่ยนผ่านยุคผู้นำรุ่นต่อไป ต่างกับนายโดนัลด์ ทรัมป์ ที่พยายามทุกวิถีทางในการได้มาซึ่งคะแนนเสียงสำหรับการเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งต่อไปในปี ค.ศ. 2020

จีนมีความพิเศษของความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและตลาด คือการใช้รัฐนำตลาด หรือในบางกรณีเป็นที่เลี้ยง โดยการใช้จ่ายพัฒนาเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ที่เน้นสร้างความแข็งแกร่งให้กับรัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็น “national champions” ผ่านการนโยบายและการสนับสนุนทั้งในทางการเงินการลงทุน และการตลาด หนึ่งในนโยบายที่ได้เปลี่ยนโฉมของจีน คือการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจและภาคการเงินการธนาคารผ่านการปรับโครงสร้างขนาดใหญ่ตั้งแต่เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก จีนได้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อาทิ เงินสำรองระหว่างประเทศในการตั้งเป็นบริษัทเอกชน ที่เรียกว่า กองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund) อาทิ China Investment Corporation¹² ในการช่วยเพิ่มสภาพคล่องด้วยการกลบหนี้เสียให้กับธนาคารหลักของประเทศก่อนการนำธนาคารเหล่านั้นเข้าตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่ย้ายบุคลากรที่มีความสามารถจากทั้งภาครัฐและเอกชนในหน่วยงานต่าง ๆ ให้ไปดำรงตำแหน่งอยู่ตามคณะกรรมการบริหารของรัฐวิสาหกิจสำคัญ พร้อมออกนโยบายที่เอื้อให้รัฐวิสาหกิจเหล่านั้นได้รับสิทธิประโยชน์และสัดส่วนที่สำคัญในตลาด จนในหลายกรณีรัฐวิสาหกิจเหล่านั้น สามารถปรับโครงสร้างหนี้ในอดีตและกลายเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ระดับโลก ที่มีทรัพย์สินหลายแสนล้าน มีสัดส่วนตลาดและความสามารถในการแข่งขันกับเอกชนต่าง ๆ ทั่วโลก

ความพิเศษของจีนในประเด็นต่อมา คือการมุ่งเน้นพัฒนาในการสร้างนวัตกรรม พัฒนาเทคโนโลยี เพิ่มสัดส่วนการลงทุนและวิจัย โดยมีแผนในการสร้างแรงงานรองรับอย่างเป็นระบบ และ

¹² Martin, Michael F. (2008), “China’s Sovereign Wealth Fund” ,CSC Report for Congress [Online], <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34337.pdf>, (accessed 1 August 2019)

พิจารณาจากความต้องการของตลาด เนื่องจากจีนเห็นว่า การเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีจะทำให้จีนสามารถพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายในการขจัดความยากจน และสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศและประชาชนได้อย่างแท้จริง ตัวอย่างได้แก่ นโยบาย Made in China 2025¹³ หรือการตั้งเป้าในการพัฒนาระบบ 5G ระบบ Big Data ซึ่งในปัจจุบันได้เริ่มส่งผลในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างเศรษฐกิจของจีน ที่ก้าวไปสู่ Digital Economy ที่รองรับการเติบโตของธุรกิจด้าน E-Commerce หรือบริการในด้านอื่น ๆ ที่เพิ่มมูลค่าจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การปฏิรูปการให้บริการสินค้าและบริการในรูปแบบทั้ง offline และ online เช่นการส่งอาหารกล่อง การเรียนพิเศษ online เป็นต้น

ประการสุดท้ายที่ส่งผลให้จีนประสบความสำเร็จ คือการมุ่งเป้าและให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนา platform ต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจยุคใหม่ อาทิ รถไฟความเร็วสูง ใยแก้วนำแสงความเร็วสูง โครงสร้างพื้นฐาน 5G การพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ แม้ว่าอาจจะยังไม่ได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่โดยที่จีนไม่ลืมนโยบายที่จะพัฒนาระบบ platform ให้ประชาชนใช้ประโยชน์และต่อยอดในการประกอบธุรกิจ จึงสามารถเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับประเทศและประชาชนในระยะยาว และสามารถไปสู่จุดคุ้มทุนในที่สุด

¹³ US Chamber of Commerce (2017), "Made in China 2025: Global ambitions built on local protections"(Online), https://www.uschamber.com/sites/default/files/final_made_in_china_2025_report_full.pdf, (accessed 1 August 2019)

บทสรุป

เอกสารวิชาการนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า หลักประชาธิปไตยได้ออกแบบมาให้เป็นพื้นฐานของการพัฒนา โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและเสรีภาพของประชาชนในองค์รวมอย่างครบถ้วน อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาประเทศในหลายสิบปีที่ผ่านมาเห็นได้ว่าระบอบดังกล่าวภายใต้อิทธิพลของแนวคิดการเมืองแบบเสรีนิยมใหม่ ก็มีข้อจำกัดและความท้าทายอยู่มาก จีนซึ่งได้เปรียบจากการที่มีการเมืองที่มีเสถียรภาพ การเรียนรู้ในการใช้รัฐนำตลาด การมุ่งเน้นสร้างนวัตกรรมและแรงงานตามความต้องการของตลาด ประกอบกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและ platform ซึ่งแม้จะใช้เงินลงทุนมหาศาล แต่โดยที่รัฐมีอำนาจเป็นทั้งผู้กำกับและผู้เล่นในตลาด จะช่วยให้จีนสามารถคำนวณแผนการลงทุนที่สามารถคุ้มทุนได้ในระยะยาว ซึ่งส่งผลให้สามารถยกระดับการพัฒนาเป็นประเทศระดับแนวหน้าของโลกได้ ประเทศอื่น ๆ แม้ว่าจะอยู่ในระบอบประชาธิปไตยที่รัฐมีข้อจำกัดต่าง ๆ ตามที่เอกสารวิชาการได้กล่าวมาแต่สามารถเรียนรู้ในการออกแบบรัฐธรรมนูญ และนโยบายของประเทศตนเองให้สอดคล้องกับความท้าทายในโลกปัจจุบัน โดยไม่ลืมนึกถึงถึงการสร้างสมดุลระหว่าง ภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและยกคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ

บรรณานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, “ประชาธิปไตย” [Online],
<http://www.royin.go.th/dictionary/>, (accessed 1 August 2019)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์, “ประชาธิปไตยแบบไทย” ใน 100 ปี

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์, อมรินทร์ ปริ้นติ้ง : กรุงเทพฯ, 2534, น.132

วิชฌุ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 3, นิติบรรณาการ, กรุงเทพฯ : 2530, น.246

สมบัติ อารงธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 15,
สำนักพิมพ์เสมาธรรม, กรุงเทพฯ :น. 258 – 272

Harris, J. (2016). Global Capitalism and the Crisis of Democracy, Clarity Press,
Incorporated.

Martin, Michael F. (2008), “China’s Sovereign Wealth Fund”, CSC Report for Congress
[Online], <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34337.pdf>, (accessed 1 August 2019)

Ober, J. (2007). “The original meaning of “democracy”: Capacity to do things, not
majority rule”, Princeton/Stanford Working Papers in Classics, September 2007
[Online], <https://www.princeton.edu/~pswpc/pdfs/ober/090704.pdf>
(accessed 1 August 2019)

Palan, R., et al. (1996). State Strategies in the Global Political Economy, Pinter.

US Chamber of Commerce (2017), “Made in China 2025: Global ambitions built on local protections”, (Online),
https://www.uschamber.com/sites/default/files/final_made_in_china_2025_report_full.pdf, (accessed 1 August 2019)

